

Appendix A. Codeerschema

Naam	Beschrijving	Type
Moment van gedeelde aandacht: Joint attention moment (JAM)	Een Joint Attention Moment (JAM) is een moment waarin het kind en de ouder hun aandacht op elkaar, op hetzelfde voorwerp, of op dezelfde activiteit hebben. - Als de aandacht verplaatst naar een nieuw/ander voorwerp, dan begint er een nieuw JAM. - Als de aandacht verplaatst van een activiteit naar een ander activiteit binnen hetzelfde speelgoed (bijv. fruit snijden wordt fruit eten), dan begint er een nieuw JAM.	Aantal
Joint attention duration (JAD)	Joint attention duration (JAD) meet de totale duur van 1 joint attention moment. Bij elk JAM, wordt JAD dus ook gecodeerd. JAD wordt aangezet wanneer het JAM begint, en uitgezet wanneer er geen gedeelde aandacht meer is tussen ouder en kind (voor ongeveer 2 à 3 seconden). - Een JAD eindigt wanneer ouder en kind geen aandacht meer voor elkaar hebben (bijv., ouder en kind hebben geen (oog)contact meer) - Een JAD eindigt wanneer ouder en kind aandacht hebben voor een ander voorwerp (bijv. kind gaat fruit snijden, en ouder pakt de boerderij).	Duur
Volgen	De ouder laat het kind leiden bij de keuze van het materiaal en het spel. De ouder speelt mee met het spel van het kind en verandert het spel niet. Ouder is niet sturend/leidend in het spel. Het kan voorkomen dat het kind zelf weinig speelinitiatief neemt. Als de ouder dan een initiatief neemt, maar vervolgens mee blijft doen met de interesses van het kind, dan alsnog wel volgen. De ouder moet wel actief betrokken zijn bij het spel of de situatie. Als de ouder niet meespeelt, maar dus ook niet interfereert, dan geen volgen maar KWL.	Aan- of afwezig (binnen JAM)
Ooghoogte	De ouder gaat op ooghoogte van het kind zitten, zodat het maken van oogcontact mogelijk is. Als het kind op schoot zit, en er is geen oogcontact mogelijk, dan is het niet ooghoogte. Als er wel oogcontact mogelijk is, dan wel ooghoogte.	Aan- of afwezig (binnen JAM)
Kijken Wachten Luisteren (KWL)	De onderdelen van Kijken, Wachten en Luisteren worden gezamenlijk gescoord. KWL samen kan overkoepelend	Aan- of afwezig

	gezien worden als aandacht voor het spel, het kind en diens communicatie: een teruggetrokkenere houding. KWL kan ook worden gecodeerd nadat de ouder (spel)initiatief heeft genomen. Wanneer de ouder tijd en ruimte geeft om op diens initiatie te reageren, is het wel KWL (en geen Volgen). <i>Kijken</i> De ouder kijkt naar het kind en diens lichaamstaal (gedrag, gebaren, gezichtsuitdrukkingen). <i>Wachten</i> De ouder geeft het kind de kans en de tijd om initiatief te nemen in de interactie of om te reageren. De ouder wacht totdat het kind communiceert. <i>Luisteren</i> De ouder onderbreekt het kind niet. De ouder heeft aandacht voor alle woorden en geluiden die het kind maakt.	(binnen JAM)
Taal aanpassen	De ouder past zijn taal aan het (taal)niveau van het kind aan. Het spreekt tempo is laag en de ouder spreekt in korte duidelijke zinnen. De ouder articuleert goed en gebruikt geen moeilijke woorden.	Aan- of afwezig (binnen JAM)
Uiting kind verstaanbaar	Alle verstaanbare, betekenisvolle uitingen van het kind. We coderen niet: • minimale antwoorden, zoals 'ja' of 'nee' • geluidjes, zoals 'wow' of 'oh'. • Diergeluiden, zoals 'boe', 'woef' of 'miauw'	Frequentie
Uiting kind onverstaanbaar	Alle uitingen die voor ons (en ouder misschien ook) onverstaanbaar zijn; een poging tot een verstaanbare uiting.	Frequentie
Ontvangstbevestiging	Het geven van ontvangstbevestiging kan de ouder op twee verschillende manieren toepassen: • Verbale ontvangstbevestiging: de ouder laat met taal weten het kind gehoord of begrepen te hebben. • Non-verbale ontvangstbevestiging: de ouder laat met lichaamstaal weten het kind gehoord of begrepen te hebben.	Frequentie (t.o.v. kind-uitingen)

Herhalen	De ouder herhaalt de uiting van het kind, zonder hierbij extra woorden/taal toe te voegen.	Frequentie (t.o.v. kind-uitingen)
Taal toevoegen	De ouder voegt taal toe aan de uitingen van het kind. Ouder breidt de taal van het kind uit of verbetert de uiting.	Frequentie (t.o.v. kind-uitingen)
Natuurlijke reactie	De reactie die de ouder geeft op het kind is een natuurlijk interactie, en/of een manier om een lopend gesprekje voort te zetten. Dit soort respons komt vaker voor bij kinderen die al iets gevorderde taalontwikkeling hebben of meer vragen stellen.	Frequentie (t.o.v. kind-uitingen)
NOTE: ontvangstbevestiging, herhalen en taal toevoegen zijn hiërarchisch gestructureerd. Hierbij zijn ontvangstbevestigingen de minst stimulerende respons, gevolgd door herhalen, en met taal toevoegen als meest geavanceerd. Natuurlijke reactie valt buiten deze hiërarchie.		
Benoemen	De ouder benoemt een voorwerp, i.e., hij benoemt het woord dat bij het voorwerp hoort. Dit geldt ook voor wanneer er taal wordt toegevoegd aan een handeling. Dit kan in één woord of in een zin.	Frequentie
Visuele ondersteuning	De ouder ondersteunt gebruikte woorden met natuurlijke gebaren of met NGT/NmG. Onder natuurlijke gebaren vallen alle gebaren die taal ondersteunen, zoals wijzen (naar voorwerpen of personen), iets laten zien of uitbeelden. Ook is het visuele ondersteuning wanneer een ouder een voorwerp laat zien bij zijn/haar eigen uiting.	Frequentie
Communicatieve druk	De ouder spoort het kind aan om een woord of zin te produceren. Dit kan op verschillende manieren, zoals het kind verplichten iets te zeggen of door testvragen te stellen, zoals “Hoe heet dat?”. Vragen waar een minimale respons (ja/nee) op verwacht wordt (bijv. “ga je die snijden?”) of vragen die als opstart van de interactie zijn bedoeld en niet per se door het kind hoeven te worden beantwoord (als je samen de koffer open maakt: “wat zit er allemaal in?”) tellen niet als communicatieve druk.	Frequentie

Appendix B. Vragenlijst

Vragenlijst ouder-kind groep Taal doe je Samen!

Dit is een vragenlijst voor ouders die met hun kind naar de ouder-kind groep gaan en meedoen aan het onderzoek Taal doe je Samen!.

Van Auris of van de NSDSK krijgt uw kind (straks) behandeling voor zijn spraak-taalproblemen. We willen graag weten wat u doet en ervaart in de communicatie met uw kind. En wat u weet over de spraak-taalproblemen van uw kind.

U vult deze vragenlijst in totaal twee keer in. Eén keer voor en de bijeenkomsten van de ouder-kind groep en één keer erna. Deze vragenlijst meet wat u leert van de bijeenkomsten van de ouder-kind groep.

Het is niet erg als u niet alles weet of doet waar we naar vragen. Het is vooral belangrijk dat u de vragenlijst eerlijk invult.

Deze vragenlijst geeft ons veel belangrijke informatie voor het verbeteren van de bijeenkomsten van de ouder-kind groep.

Waar hij of hem in de vragenlijst staat, bedoelen we ook zij en haar.

In hoeverre gelden deze dingen voor u? Nooit ___ 100-punts schuifregelaar ___ Altijd

1. Ik heb het gevoel dat de communicatie tussen mij en mijn kind (in het algemeen) goed verloopt. Sub-categorie: Beleving en communicatie ouder
2. Ik ervaar zelf irritatie of frustratie in de communicatie met mijn kind. Sub-categorie: Beleving en communicatie ouder
3. Ik maak op ooghoogte contact met mijn kind. <i>(Ik ga bijvoorbeeld door mijn knieën en kijk mijn kind aan.)</i> Sub-categorie: Communicatief klimaat creëren.
4. Ik probeer te zorgen dat we om de beurt praten. Sub-categorie: Communicatief klimaat creëren.
5. Ik geef mijn kind de tijd en de ruimte om te praten. Sub-categorie: Communicatief klimaat creëren.
6. Ik luister met aandacht naar mijn kind en reageer op wat mijn kind zegt. Sub-categorie: Communicatief klimaat creëren.
7. Ik doe aan mijn kind voor hoe je iets kan zeggen of vragen <i>(Bijvoorbeeld "dan kun je vragen: papa/mama, mag ik ...?")</i> Sub-categorie: Inzet van taalstimulerende technieken.
8. Ik laat mijn kind weten dat ik hem gehoord heb. Sub-categorie: Communicatief klimaat creëren.
9. Ik benoem wat mijn kind doet, ziet en voelt. <i>(Als mijn kind bijvoorbeeld een hond ziet zeg ik: kijk, een hond of als mijn kind bijvoorbeeld verdrietig is zeg ik: Ik zie dat je verdrietig bent.)</i> Sub-categorie: Inzet van taalstimulerende technieken.
10. Ik vraag om duidelijkheid als ik mijn kind niet begrijp <i>(Ik vraag mijn kind bijvoorbeeld om het te herhalen of om extra uitleg.)</i>
11. Ik probeer mijn kind zelf om hulp te laten vragen (als mijn kind hulp nodig heeft). Sub-categorie: Inzet van taalstimulerende technieken.
12. Ik probeer mijn kind te laten vertellen wat het doet, ziet en voelt. <i>(Als mijn kind met een autootje speelt, vraag ik bijvoorbeeld: Waar gaat de auto heen?)</i> Sub-categorie: Inzet van taalstimulerende technieken.
13. Ik weet welk gedrag van mijn kind door zijn spraak-taalproblemen komt. Sub-categorie: Kennis en inzicht in kind met TOS.

14. Ik weet wat goed werkt in de communicatie tussen mij en mijn kind.? Sub-categorie: Vertrouwen in eigen kunnen.
15. Ik stel (in het algemeen) regels op voor mijn kind en zorg dat we ons aan deze regels houden.
16. Ik vertel mijn kind wat hij goed doet. Sub-categorie: Communicatief klimaat creëren.
17. Ik probeer mijn kind contact te laten maken met anderen (kinderen en volwassenen). Sub-categorie: Inzet van taalstimulerende technieken.
18. Ik gebruik gebaren tijdens het praten (ik wijs bijvoorbeeld iets aan of ik schud nee als ik nee zeg). Sub-categorie: Visuele ondersteuning.
19. Ik laat voorwerpen, foto's of plaatjes zien tijdens het praten. Sub-categorie: Visuele ondersteuning.
20. Ik merk het als mijn kind een woord niet begrijpt. Niet meegenomen in analyses.
21. Als mijn kind een woord niet begrijpt, leg ik dat woord uit. Sub-categorie: Inzet van taalstimulerende technieken.
22. Als ik een onbekend woord gebruik, probeer ik het vaker te herhalen. Sub-categorie: Inzet van taalstimulerende technieken.
23. Ik benoem overeenkomsten en verschillen tussen dingen of acties. <i>(Bijvoorbeeld: dit is een kleine auto, dat is een grote auto. Of: ik loop snel en jij loopt langzaam.)</i> Sub-categorie: Inzet van taalstimulerende technieken.
24. Ik benoem oorzaken en gevolgen van gebeurtenissen. <i>(Ik leg bijvoorbeeld uit waarom mijn kind niet binnen met een bal mag spelen.)</i> Sub-categorie: Inzet van taalstimulerende technieken.
25. Ik herhaal wat mijn kind zegt in een goede, langere zin. <i>(Bijvoorbeeld als het kind zegt "koekje op", zeg ik "Ja, jouw koekje is op".)</i> Sub-categorie: Inzet van taalstimulerende technieken.
26. Ik pas mijn taal aan de taal van mijn kind aan. Sub-categorie: Communicatief klimaat creëren.
27. Ik lees mijn kind voor (met tekst of plaatjes) of vertel verhalen. Sub-categorie: (Interactief) voorlezen of vertellen.
28. Ik geef mijn kind de ruimte om mee te praten over het verhaal (als ik voorlees of een verhaal vertel). Sub-categorie: (Interactief) voorlezen of vertellen.
29. Ik benoem mijn eigen gevoelens (bijvoorbeeld ik ben boos/blij/verdrietig). Sub-categorie: Inzet van taalstimulerende technieken.
30. Ik benoem de gevoelens van mijn kind (bijvoorbeeld ik zie dat je boos/blij/verdrietig bent). Sub-categorie: Inzet van taalstimulerende technieken.
31. Ik help mijn kind bij het omgaan met gevoelens (bijvoorbeeld door mijn kind te troosten als hij verdrietig is). Niet meegenomen in analyses.

In hoeverre gelden deze dingen voor u? Niet ____ **100-punts schuifregelaar** ____ Heel goed

32. Ik heb het gevoel dat ik mijn kind zelf kan helpen bij het leren praten.

Sub-categorie: Vertrouwen in eigen kunnen.

33. Ik weet wat mijn kind goed kan en moeilijk vindt in het gebruiken van taal.

Sub-categorie: Kennis en inzicht in kind met TOS.

34. Ik weet hoe makkelijk of moeilijk mijn kind dingen leert (= *leervermogen*).

Sub-categorie: Kennis en inzicht in kind met TOS.

35. Ik weet welke gevolgen de spraak-taalproblemen van mijn kind hebben voor de dagelijkse communicatie (*Bijvoorbeeld in het gezin, met familie, vriendjes of vriendinnetjes en juffen of meesters*)

Sub-categorie: Kennis en inzicht in kind met TOS.

36. Ik kan aan anderen uitleggen wat een taalontwikkelingsstoornis (TOS) is. (*Bijvoorbeeld aan familie of vrienden.*)

Sub-categorie: Kennis en inzicht in kind met TOS.

37. Ik kan aan anderen uitleggen waarom mijn kind niet goed kan praten.

Sub-categorie: Kennis en inzicht in kind met TOS.

38. Ik kan aan anderen uitleggen hoe ze mijn kind in het dagelijks leven kunnen helpen.

Sub-categorie: Kennis en inzicht in kind met TOS.

39. Ik weet waarom mijn kind naar de behandelgroep gaat.

Niet meegenomen in analyses.

40. Ik weet welke hulp mijn kind op de behandelgroep krijgt.

Niet meegenomen in analyses.

41. Ik heb het gevoel dat de behandelgroep mijn kind kan helpen bij het leren praten.

Niet meegenomen in analyses.

42. Ik heb genoeg informatie over de behandelgroep.

Niet meegenomen in analyses.

43. Ik breng mijn kind (straks) met een gerust gevoel naar de behandelgroep.

Niet meegenomen in analyses.

Appendix C. Interview

Interview ouders Taal doe je Samen!

1. Wat was leuk aan de ouder-kind groep? Waarom vond je dit leuk?

2. Wat heb je geleerd van de ouder-kind groep, en hoe heb je dit geleerd?

3. Wat was nuttige informatie?

4. Welke tips gebruik je thuis het meest, en hoe pas je dit thuis toe?

5. Wat zou je nog meer willen leren?

6. Heb je informatie gemist tijdens de bijeenkomsten?

7. Wat had je verwacht van de ouder-kind groep, en was de training volgens verwachting?

8. Wat vind je van het tempo en de inhoud per bijeenkomst?

9. Vind je dat de ouder-kind groep te veel tijd in beslag nam?

10. Wat vond je van de factsheets die tijdens de bijeenkomsten zijn uitgedeeld?

11. Heb je de tips uitgetest? Hoe ging dat? Zo nee, waarom niet?

12. Bevatte de bijeenkomsten informatie die je minder nuttig vond?

13. Bevatte de ouder-kind groep tips die je al kende of thuis gebruikte? Zo ja, welke tips?

14. Zijn er tips gegeven die je thuis niet gebruikt of gaat gebruiken? Zo ja, welke en waarom niet?

15. Wat vond je moeilijk tijdens de bijeenkomsten? Waarom?

16. Zou je de ouder-kind groep aanraden aan andere ouders met een kind met een (vermoeden van) TOS? Waarom wel/niet?
